

REFERENCES

1. Kovalyuk, E.M. (2005), *Finansovyi mekhanizm orhanizatsii ekonomiky Ukrayiny (problemy teorii i praktyky)* [The financial mechanism of the organization of Ukrainian economy], Lviv National University, Lviv, Ukraine.
2. Hrebenyk, N. (2014), "Major milestones in the formation and implementation of monetary policy in Ukraine", *Visnyk NBU*, vol. 10, pp. 3-11.
3. Danylyshyn, O.A. (2008), "Modern tools monetary policy as an important factor of economic growth in Ukraine", *Rehionalna Ekonomika*, vol. 2, pp. 151-159.
4. Baranovskyi, O.I. (2012), "European banks under pressure from the debt crisis", *Visnyk NBU*, vol. 11, pp. 16-23.
5. Moroz, A.M., Puhovkina, M.F., Savluk, M.I. et al. (2007), *Tsentrалnyi bank ta hroshovo-kredytna polityka* [Central Bank and monetary policy], KNEU, Kyiv, Ukraine.
6. Stelmakh, V.S. (2009), *Monetarna polityka Natsionalnoho banku Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy zmin* [Monetary policy the National Bank of Ukraine: current state and prospects], Tsentr naukovykh doslidzhen Natsionalnoho banku Ukrainy, Kyiv, Ukraine.
7. Danylenko, A.I. (2010), "The monetary market of Ukraine: crisis lessons and the short term", *Ekonomika i prohnozuvannya*, vol. 1, pp. 9-19.
8. Official website of the national Bank of Ukraine / "The annual report by the National Bank of Ukraine in 2014", available at: www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17568764 (access November 15, 2015).
9. Official website of the national Bank of Ukraine / "Resolution of the National Bank of Ukraine of 03.06.2015 № 354", available at: www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18030204 (access November 15, 2015).
10. Official website of the national Bank of Ukraine / "Resolution of the National Bank of Ukraine of 03.09.2015 № 581", available at: www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=21230583 (access November 15, 2015).

УДК 658.1:005.59:005.334

АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сейсебаєва Н.Г., к.е.н., доцент, Пічікіна А.В.

Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66
znu.kafedra.ufebipr@gmail.com

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного антикризового фінансового управління підприємствами. Необхідною є розробка заходів, спрямованих на підвищення і зміцнення фінансової стабільності підприємств. Ключовою проблемою багатьох вітчизняних підприємств залишається низька здатність адаптування до змін умов навколишнього середовища, що лежить в основі фінансової кризи і навіть банкрутства багатьох суб'єктів господарювання. Інструментом подолання вказаної проблеми є фінансовий аналіз, що має ідентифікувати зміни фінансових результатів, контролювати відношення фінансових показників підприємства та його головних конкурентів, визначати загрозу банкрутства, ризиків капіталовкладень, а також орієнтувати на вирішення ряду інших аспектів покращення фінансово-господарської діяльності. З огляду на це, організації повинні адаптуватись до тих умов, що створюються факторами зовнішнього середовища, а внутрішні керовані фактори повинні визначати можливість антикризової діяльності та адаптації підприємства. Відсутність чітких антикризових програм на підприємствах, які перебувають у кризовому становищі, вимагають впровадження фінансовим менеджментом антикризових заходів, чітких та поступових дій. Усе це вимагає розуміння процесів, які відбуваються в конкретний момент на підприємстві, визначення сутності антикризового фінансового управління, його структурних елементів та функцій. Аналізуючи роботи вітчизняних науковців, можна відстежити розмаїття підходів до визначення суті поняття «антикризове фінансове управління підприємством». Досліджено та систематизовано теоретичні підходи щодо визначення сутності антикризового фінансового управління підприємством з метою створення передумов до виходу вітчизняних підприємств з кризи.

Ключові слова: антикризове фінансове управління підприємством, теоретичні підходи, система антикризового фінансового управління.

АНАЛИЗ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ ПОНЯТИЯ АНТИКРИЗИСНОЕ ФИНАНСОВОЕ УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Сейсебаева Н.Г., к.э.н., доцент, Пичикина А.В.

*Запорожский национальный университет
Украина, 69600, г. Запорожье, ул. Жуковского, 66*

В условиях перехода экономики Украины к рыночным отношениям, существенного расширения прав предприятий в области финансово-экономической деятельности значительно возрастает роль своевременного и качественного антикризисного финансового управления предприятиями. Необходима разработка мер, направленных на повышение и укрепление финансовой стабильности предприятий. Ключевой проблемой многих отечественных предприятий остается низкая способность адаптации к изменениям условий окружающей среды, лежащая в основе финансового кризиса и даже банкротства многих субъектов хозяйствования. Инструментом преодоления указанной проблемы является финансовый анализ, который должен идентифицировать изменения финансовых результатов, контролировать отношение финансовых показателей предприятия и его главных конкурентов, определять угрозу банкротства, рисков вложений, а также ориентировать на решение ряда других аспектов улучшения финансово-хозяйственной деятельности. Учитывая это, организации должны адаптироваться к тем условиям, которые создаются факторами внешней среды, а внутренние управляемые факторы должны определять возможность антикризисной деятельности и адаптации предприятия. Отсутствие четких антикризисных программ на предприятиях, находящихся в кризисном положении требуют внедрения финансовым менеджментом антикризисных мер, четких и постепенных действий. Все это требует понимания процессов, происходящих в конкретный момент на предприятии, определение сущности антикризисного финансового управления, его структурных элементов и функций. Анализируя работы отечественных ученых, можно отследить разнообразие подходов к определению сущности понятия «антикризисное финансовое управление предприятием». Исследованы и систематизированы теоретические подходы к определению сущности антикризисного финансового управления предприятием с целью создания предпосылок к выходу отечественных предприятий из кризиса.

Ключевые слова: антикризисное финансовое управление предприятием, теоретические подходы, система антикризисного финансового управления.

ANALYSIS OF THEORETICAL APPROACHES TO DEFINITION OF ESSENCE OF CONCEPT CRISIS AT THE ENTERPRISE FINANCIAL MANAGEMENT

Seysebaeva N.G., PhD in Economics, associate professor, Pichikina A.V.

*Zaporizhzhya National University
Ukraine, 69600, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 66,*

In the transition of Ukraine's economy to a market economy, a significant expansion of the rights of enterprises in the field of financial and economic activity significantly increases the role of timely and high-quality anti-crisis financial management of enterprises. It is necessary to develop measures aimed at improving and strengthening the financial stability of enterprises. A key challenge for many domestic enterprises is still low ability to adapt to environmental changes, is at the heart of the financial crisis and even the bankruptcy of many entities. Instrument for overcoming this problem is a financial analysis, which is designed to identify changes in the financial results, the ratio of financial indicators to monitor the company and its major competitors, to determine the threat of bankruptcy, the risk of investment, and to focus on the solution of a number of other aspects of improving financial and economic activity. With this in mind, organizations need to adapt to the conditions that are created by environmental factors and internal control factors should determine the possibility of anti-crisis activities and adapting company. The lack of clear anti-crisis programs in enterprises that are in a crisis situation requires the introduction of financial management of anti-crisis measures, clear and gradual action. All of this requires an understanding of the processes occurring at a specific point in the enterprise, the definition of the essence of crisis of financial management, its structural elements and functions. Analyzing the work of scientists, can track a variety of approaches to defining the essence of the concept of «anti-crisis financial management company». Studied and systematized theoretical approaches to defining the essence of crisis of the financial management of the enterprise in order to create the prerequisites for the exit from the crisis of domestic enterprises.

Key words: financial management of the crisis, theoretical approaches, the system of anti-crisis financial management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На процес діяльності вітчизняних підприємств значно впливають фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, які можуть перешкоджати їхньому динамічному розвитку або ставити під загрозу досягнення певних цілей. Особливої актуальності ці аспекти набули в сучасних умовах подолання наслідків нестабільної економічної і політичної ситуації в країні,

коли навіть великі фінансово стійкі суб'єкти господарювання зазнають труднощів. Негативні наслідки спричинено не тільки безпосередньо економічною кризою, а і недостатньо ефективною системою управління загрозами на підприємствах, недосконалістю процесів їх діагностування та подолання. Отже, важливим залишається питання вдосконалення теоретичної бази антикризового фінансового управління на вітчизняних підприємствах, що є основою подальшої розробки її практичних аспектів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню проблем антикризового фінансового управління підприємством присвячено ряд робіт учених-економістів, серед яких необхідно відзначити І. В. Олександренка [1], О. Й. Шевцову [2], Ф. А. Важинського, А. В. Колодійчука [3], І. А. Бланк [4], Л. О. Лігоненко [5], М. М. Берест [6], В. В. Коваленко, М. В. Суганяка, В. І. Фучеджи [7], Г. О. Партина, Н. Є. Селюченко [8], О. О. Терещенка [9], Г. З. Базарова [10] та ін.

Терещенко О. О. у своїх наукових працях значну увагу приділяв дослідженням зарубіжних методів аналізу ймовірності банкрутства підприємства, розробив власну дискримінанту модель прогнозування банкрутства для вітчизняних підприємств різних видів економічної діяльності.

Важинський Ф. А. та Колодійчук А. В. – прихильники системного підходу до визначення сутності поняття «антикризове фінансове управління на підприємстві». Підходи різних авторів до визначення антикризового управління загалом, а також у результаті синтезу з поняттями «фінансове управління» та «управління фінансами» дали їм змогу сформулювати визначення антикризового фінансового управління і антикризового управління фінансами підприємства.

Слід зазначити, що низка питань стосовно антикризового фінансового управління не знайшли відповідного відображення в наукових дослідженнях. Це пов'язано із тим, що ринкова економіка нашої країни перебуває на стадії становлення, а практика антикризового фінансового управління є недостатньою.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз і систематизація існуючих теоретичних підходів до визначення поняття «антикризове фінансове управління на підприємстві» з метою подальшого уточнення сутності цієї економічної категорії.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сьогодні, в умовах ринку, політична нестабільність та недосконалість податкового законодавства сприяють поглибленню кризових явищ на вітчизняних підприємствах. Саме тому актуальною є проблема вибору ефективного механізму антикризового фінансового управління підприємством, заснованого на розробці системи діагностики банкрутства.

Надмірне зростання кількості збиткових та збанкрутілих підприємств в Україні останнім часом спричинене, значною мірою, відсутністю досконалого механізму антикризового фінансового управління, що реалізується вітчизняними суб'єктами господарювання. До основних причин неплатоспроможності підприємств можна віднести:

- інфляційні процеси. Індекс інфляції в Україні у 2015 році становив 124,9%. Для порівняння у 2014 році – 100,5%, а 2013 – 99,8% (рис. 1);
- нестабільну політичну та економічну ситуацію. Зокрема, значне підвищення ціни на газ та бензин, збільшення собівартості продукції;
- нестабільність фінансового та валютного ринків. Значне знецінення національної валюти [1].

Отже, особливої актуальності набуло питання розробки ефективного антикризового управління вітчизняними підприємствами, що дозволить забезпечити їх стабільний розвиток.

Для розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо антикризового фінансового управління підприємством необхідно передусім визначити сутність та зміст поняття. У наукових колах існує безліч підходів до визначення сутності антикризового фінансового управління.

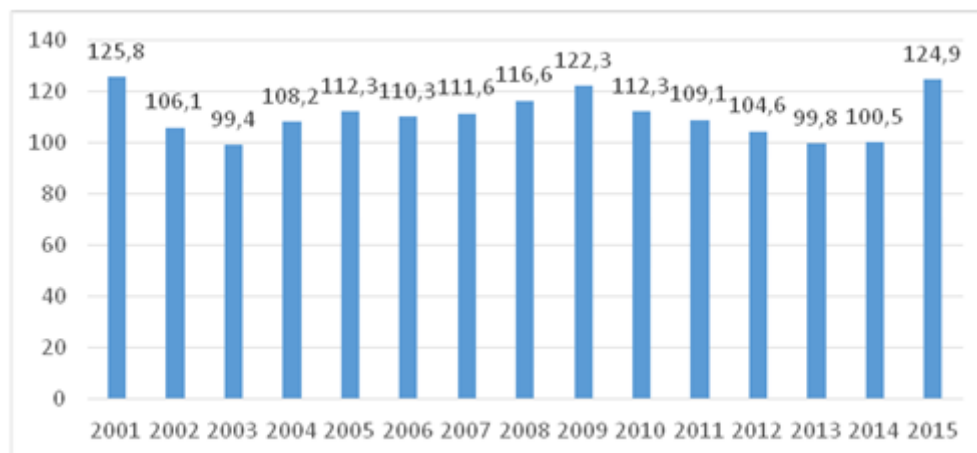

Рис. 1. Динаміка індексу інфляції в Україні 2001–2014 рр. [11]

На думку О. Й. Шевцової [2], антикризове фінансове управління має базуватися на загальних властивостях, притаманних управлінській діяльності, але з урахуванням специфічних особливостей, пов'язаних з антикризовими процесами. Своєчасне виявлення ознак настання фінансової кризи та виявлення причин кризової ситуації є специфічними функціями антикризового фінансового управління. Перевагою такого підходу до визначення сутності антикризового фінансового управління є передбачення того, як одні фінансові проблеми можуть спричинити інші і погіршити фінансовий стан підприємства.

Суть антикризового фінансового управління підприємством полягає в тому, що заходи щодо запобігання кризовій ситуації мають бути вжиті задовго до настання такої ситуації. У випадку прояву тенденції до спаду необхідно коригувати тактику з урахуванням ймовірності в майбутньому кризових явищ, акумулювати кошти з метою успішного протистояння збиткам, спричиненим кризовою ситуацією [3, с. 29].

Інший підхід до формування сутності антикризового фінансового управління підприємством підтримують такі провідні українські дослідники, як О. О. Терещенко, І. О. Бланк.

Терещенко О. О. [9, с. 221] розуміє поняття антикризового фінансового управління підприємством як застосування специфічних методів та прийомів управління фінансами, які дозволяють забезпечити безперервну діяльність підприємств на основі управління зовнішніми та внутрішніми ризиками, профілактики та нейтралізації фінансової кризи. Перевагою такого трактування сутності поняття антикризове фінансове управління є визначення його необхідною складовою системи корпоративного управління, що дозволяє реалізувати інноваційну модель розвитку підприємства.

Бланк І. О. [4, с. 422] стверджує, що запобігання фінансовій кризі підприємства, ефективне її подолання і ліквідація її негативних наслідків забезпечується завдяки особливій підсистемі менеджменту, яка одержала назву «антикризове фінансове управління підприємством» і спрямована на нейтралізацію ризику його банкрутства. Вважаємо, що це є одним із завдань антикризового фінансового управління та перевагою саме в такому визначенні антикризового фінансового управління тому, що не завжди фінансова криза загрожує банкрутством. Криза може створити загрозу зниження прибутковості, виникнення збитків, зменшення ринкової вартості підприємств. Отже, запобігання банкрутству можна розглядати лише як одне із завдань антикризового фінансового управління.

Недоліком цієї точки зору є ототожнення антикризового фінансового управління зі звичайним управлінням, проте, як показує практика, існують суттєві відмінності. Рішення, які приймаються в кризовій ситуації, частіше є компромісними й найкращими із запропонованих альтернатив, кількість та якість яких менша ніж за безперебійної роботи підприємства.

На думку Л. О. Лігоненко [5], антикризове фінансове управління підприємством є підсистемою загального антикризового управління. Перевага визначення антикризового фінансового управління підприємством, як однієї зі специфічних систем управління, пов'язана з управлінням господарсько-фінансовою діяльністю підприємства, його фінансовою стійкістю та платоспроможністю. Недолік цього твердження в тому, що воно недостатньо розкриває сутність антикризового фінансового управління. Автор акцентує увагу на місці антикризового фінансового управління в структурі загального антикризового управління, але не враховує необхідності висвітлення його основної мети та засобів.

Базаров Г. З. [10] визначає антикризове фінансове управління як сукупність форм і засобів реалізації антикризових процедур, які стосовно до конкретної організації-боржника відбивають економічні відносини, що складаються при її оздоровленні або ліквідації. Недоліком такого визначення є звуження змісту поняття до конкретних процедур, що вживаються при настанні фінансової кризи. На нашу думку, антикризове фінансове управління є значно ширшим поняттям.

Системний підхід Ф. А. Важинського та А. В. Колодійчука до визначення антикризового фінансового управління на підприємстві дозволив розробити схему визначення антикризового фінансового управління підприємством (рис. 2).

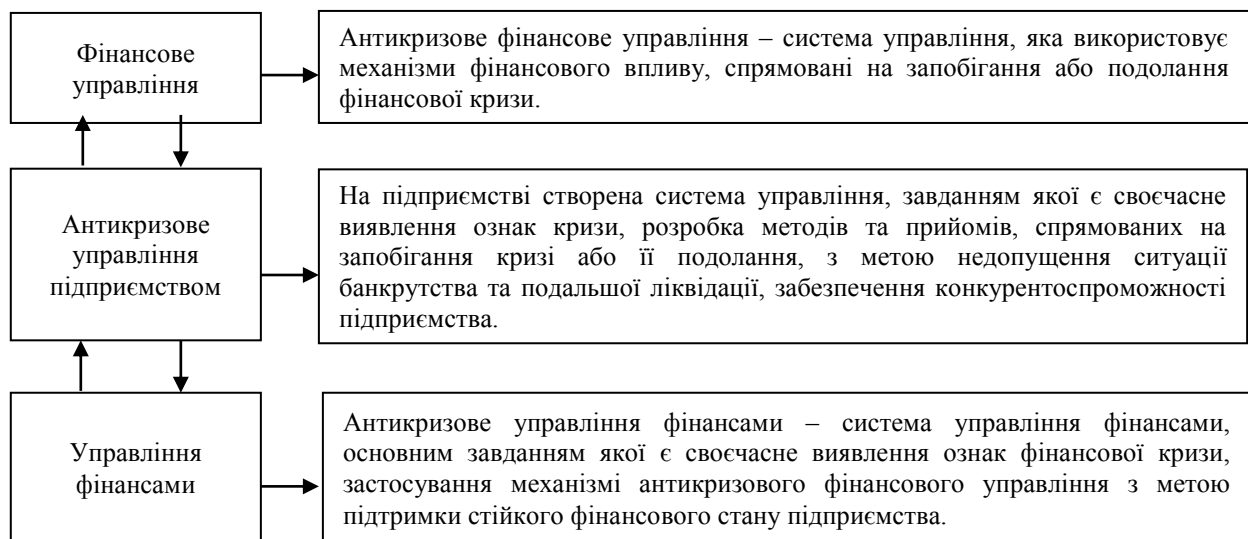

Рис. 2. Схема визначення антикризового фінансового управління підприємством [3]

Перевага такого визначення сутності антикризового фінансового управління полягає в тому, що при системному підході сутність антикризового фінансового управління підприємством доцільно розглядати через зміст його основних структурних елементів, до яких слід віднести мету, завдання, об'єкт та суб'єкт (рис. 3). Слід зазначити, що функції, які виконують зовнішні суб'єкти управління антикризовою фінансовою стійкістю підприємства, доцільно розглядати з трьох позицій: організаційної – формування певних правил, якими повинно керуватися підприємство, реалізуючи власну політику для досягнення фінансової стійкості; захисної – правила, що встановлюються для функціонування підприємств; стабілізаційної – встановлення індикаторів, які забезпечують фінансову стійкість та усунення дестабілізаційних чинників у фінансово-господарській діяльності підприємства. Зазначені функції повинні реалізовуватися через завдання, які повинні виконувати суб'єкти управління [7, с. 161-162].

Рис. 3. Зміст основних елементів антикризового фінансового управління на підприємстві [6]

Реалізація завдань антикризового фінансового управління на підприємстві відбувається шляхом виконання ним сукупності функцій. Аналіз та узагальнення літературних джерел з проблематики антикризового управління підприємством дозволяє стверджувати, що функції АФУП доцільно розділити на три основні підгрупи, а саме: базові, специфічні та інтеграційні (об'єднувальні), що об'єднують базові та специфічні функції АФУП у єдиний процес, забезпечуючи його неперервність та ефективність:

- базові – функції, реалізація яких притаманна будь-якому процесу управління;
- специфічні – розкривають особливості АФУП з точки зору його економічного змісту та цільової спрямованості;
- до інтеграційних функцій слід віднести комунікаційну (забезпечує обмін інформацією та організацію взаємодії між структурними елементами АФУП), координаційну (досягнення погодженості в діяльності всіх елементів АФУП, встановлення раціональної взаємодії між ними, маневрування ресурсами, узгодження всіх стадій процесу АФУП), інформаційну (забезпечення інформацією щодо протікання процесу виведення підприємства з кризового стану або його ліквідації всіх зацікавлених суб'єктів), мобілізуючу (полягає в тому, що в процесі АФУП виявляються не тільки недоліки, а й позитивні сторони діяльності підприємства з метою використання їх як потенціалу для виведення підприємства зі стану кризи).

Специфіку антикризового фінансового управління можна характеризувати двома тезами:

- по-перше, це комплекс профілактичних заходів, спрямованих на недопущення фінансової кризи: системний аналіз сильних та слабких сторін суб'єкта економічної діяльності, оцінка ймовірності банкрутства, управління ризиками (виявлення, оцінка та нейтралізація), упровадження системи запобіжних заходів тощо.
- по-друге, це система управління фінансами, спрямована на виведення суб'єктів економічної діяльності з кризи, зокрема за допомогою санації чи реструктуризації суб'єкта господарювання [8].

Отже, формування антикризового фінансового управління для підприємств спрямоване на їх виживання і ринкову адаптацію, стає особливо важливим в умовах, коли виникають перетворення, які мають глобальний характер. Антикризове фінансове управління може бути успішним, якщо має превентивний характер. Отже, тільки таке управління в сучасних умовах, що стрімко змінюються, здатне досягти поставленої мети і ефективно вирішувати завдання загальної системи управління підприємства.

Беручи за основу розглянуті сутність і особливості системи антикризового фінансового управління на підприємстві, сформуємо власне визначення економічної категорії «антикризове фінансове управління на підприємстві». Так, антикризове фінансове управління підприємством можна розглядати як уміння управлінського персоналу підприємства оперативно адаптувати діяльність суб'єкта господарювання до умов нестабільного середовища функціонування за допомогою використання взаємопов'язаної, структурованої сукупності фінансових методів і заходів управління, реалізація яких дозволить попередити та усунути прояви фінансової кризи, а також подолати її негативні наслідки для підприємства.

ВИСНОВКИ

Ми дійшли висновку, що сьогодні поняття «антикризове фінансове управління» є досить багатозначним і не існує одностайної думки щодо його трактування. Основними недоліками існуючих визначень антикризового фінансового управління можна вважати ототожнення антикризового фінансового управління з фінансовим управлінням та звуження змісту поняття до конкретних процедур, що вживаються при настанні фінансової кризи. Недостатню увагу в багатьох визначеннях приділено необхідності застосування заходів, спрямованих на попередження кризи та подолання її наслідків. Відсутність єдиної думки щодо сутності антикризового фінансового управління на підприємстві зумовлює необхідність подальшого пошуку шляхів та способів вирішення цієї проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олександренко І. В. Основні причини банкрутства підприємств / І. В. Олександренко, Л. І. Ішук // Економічний форум. — 2015. — № 2. — С. 222—226. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecfor_2015_2_37.pdf.
2. Шевцова О. Й. Основи антикризового фінансового управління підприємством [Електронний ресурс] / О. Й. Шевцова // Ефективна економіка. — 2013. — № 2. — Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1773>.
3. Важинський Ф. А. Сутність антикризового фінансового управління підприємством [Електронний ресурс] / Ф. А. Важинський, А. В. Колодійчук // Економіка промисловості. — 2009. — № 5. — С. 127—130. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/econpr_2009_5_22.pdf.
4. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк. — К. : Ника-Центр, 2005. — 600 с.
5. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : підруч. / Л. О. Лігоненко. — К. : КНТЕУ, 2005. — 824 с.
6. Берест М. М. Теоретичне підґрунтя антикризового фінансового управління підприємством / М. М. Берест // БІЗНЕС ІНФОРМ. — 2014. — № 3. — С. 250—255.
7. Коваленко В. В. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності : методи та інструменти оцінювання : монографія / В. В. Коваленко, М. В. Суганяка, В. І. Фучеджи. — Одеса : ОДЕУ, 2013. — 381 с.
8. Партин Г. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Г. О. Партин, Н. Є. Селюченко. — Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2010. — 332 с.
9. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. / О. О. Терещенко. — К. : КНЕУ, 2000. — 412 с.
10. Теория и практика антикризисного управления : учеб. / Г. З. Базаров, С. Г. Беляев, В. И. Кошкина. — М. : ЮНИТИ, 1996. — 469 с.
11. Индекс инфляции (Украина) [Электронный ресурс] / Финансовый портал Минфин. — Режим доступа : <http://index.minfin.com.ua/index/infl/?2014>.

REFERENCES

1. Oleksandrenko, I.V. and Ishchuk, I.V. (2015), "The main causes of bankruptcy", *Ekonomichnii forum*, no. 2, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecfor_2015_2_37.pdf (access November 13, 2015).
2. Shevtsova, O.I. (2013), "Basics of financial crisis business management", *Efektivna ekonomika*, no. 2, available at: www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1773 (access November 13, 2015).
3. Vazhinskii, F.A. and Kolodiichuk, A.V. (2009), "The essence of the crisis of financial business management", *Ekonomika promislovosti*, no. 5, pp. 127-130, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/econpr_2009_5_22.pdf (access November 13, 2015).
4. Blank, I.A. (2005), *Upravlenie finansovymi riskami* [Financial risk management], Nika-Tsentr, Kyiv, Ukraine.
5. Ligonenko, L.O. (2005), *Antikrizove upravlinnya pidpriemstvom* [Crisis management], KNTEU, Kyiv, Ukraine.
6. Berest, M.M. (2014), "The theoretical basis for financial crisis management now", *BIZNES INFORM*, no. 3, pp. 250-255.
7. Kovalenko, V.V., Suganyaka, M.V. and Fuchedzhi, V.I. (2013), *Antikrizove finansove upravlinnya v sistemi subektiv ekonomichnoi diyalnosti: metodi ta instrumenti otsinyuvannya* [Crisis management in the financial system of economic activity: methods and assessment tools], ODEU, Odessa, Ukraine.
8. Partin, G.O. and Selyuchenko, N.E. (2010), *Finansovii menedzhment* [Financial management], Vidavnistvo Natsionalnogo universitetu "Lvivska politehnika", Lviv, Ukraine.
9. Tereshchenko, O.O. (2000), *Finansova sanatsiya ta bankrutstvo pidpriemstv* [Financial reorganization and bankruptcy], KNEU, Kyiv, Ukraine.
10. Bazarov, G.Z., Belyaev, S.G. and Koshkina, V.I. (1996), *Teoriya i praktika antikrizisnogo upravleniya* [Theory and practice of crisis management], YNITI, Moscow, Russia.
11. MinFin. Financial Portal / (2014), "Index inflation (Ukraine)", available at: <http://index.minfin.com.ua/index/infl/?2014> (access November 13, 2015).